

Tarih Sayfaları :

Sami Çölgeçen

Yazan: General
Abdurrahman Aygün

Avrupalılardan Afrikayı dahilen dolaşmak ve coğrafyaya mühim hizmetleri ifa etmek sevdasıle hayatlarını feda eden bir çok gayyur seyyahlar vardır. Fakat Türklerin dahi bu hususda geri kalmadıkları ve kalamıyacıklarını isbat için ismi mevzuubahs bir babriyelimizide herkese tanıtmak isteriz. Bu, Sami Bey isminde bir vatandaşımızdır. Şöyleki:

Sami Bey, menfi olarak gönderildiği Fizanın merkezi “Merzuk,, kasabasına ayak basdığı göndenberi, oradan kaçmağı kurmuşdu. Bunun için Türk oğlu Türk olan “Tevarik,, lerle dost olmuş ve kazandığı paralarla silâh, cephane, su tulumları ve hecin develeri tedarik edegelmiştir. En nihayet 15 şubat 1908 tarihinde Fizanı terketmiştir. Yanında üç arkadaş daha var idi. Elyevm Genel Direktörlüğümüzün Nivelman şubesinde hizmet eden bahriye yüzbaşlarından Yedigâr dahi, üç yaşında olarak Sami Beyle beraber bulunuyordu.

Sami Bey, takip edeceği yolu şöyle tesbit eylemişti:

Merzuk - Katron - Tecehri - Bilma - Çat gölü.

Çat gölünden sonrası katî değildi. Ahvale bırakılmıştı. Yolda birkaç müsademe olmuş ve kfileden bir iki telefât verilmişti. “Bima,, dan sonra Çat gölüne kadar bir Fransız

kafilesile gitmiştir. Bu arkadaşlık her iki tarafı da memnun bırakmıştır.

Türk kafilesi en nihayet “Nigigmi”, kasabasına muvasalat etmiştir. Burada bir müddet kaldıktan sonra, Sahrayı kebire

SAMİ ÇÖLGEÇEN

veda ederek bâkir ormanlar içinde yürümeğe ve pek dikkatle kati mesafeye başlamıştır. Zahmetli yürüyüşlerden sonra yamyamların merkezi olan “Kuka”, kasabasına muvasalat

eden Sami Bey, buraları hakkında şöyle der: (Güç olmakla beraber, buralardaki seyahatlerimiz adetâ bir ömür idi. Hep ormanlık, baubab ağaçları, yine bâkir ormanlar ve her dürlü vahşi hayvanlar, gıdamızı av etleri teşkil ediyordu. Oğlum üç yaşındaki Yedigâr dahi bu hayattan memnuniyetini izhar ediyordu.)

Bundan sonrasını Sami Beyin ağzından dinleyelim:

Nihayet, Nijer nehrinin bir kolu olan “Beneni”, ırmağına ulaştık. Bizi, denize ve oradanda tekrar vatana ulaştırmak için medenî bir şehre kavuşduracak büyük bir su, gözümü-
zün önünde duruyordu. Bu nehrin orta yakasında İngilizlerin imar ettikleri meşhur “Yola”, kasabasına vardığım vakit İsviçreli dostum “Fişer”, den bir telgraf aldım. Şöyle diyordu: (Yaşasın genç Türkiye! Aferin genç Türklere, sizi Nijeryada tekrar gördüğümden dolayı mesrurum. “Lokoca”, da tekrar birbirimizi öpeceğiz!)

“Yola”, dan sonra 22 günde “Lokoca”, ya vasil olduk. “Lokoca”, adeta bir Avrupa şehri idi. Her türlü ihtiyaçlar temin olunuyordu. Hele hamamları çok mükemmel idi. Buradan sonra tekrar nehir tarikile odun yakan ufak bir vapura binerek 10 ağustos 1908 de Kine körfezine indik ve “Akassa”, şehrine geldik.

Büyük Atlas denizinin manzarası, beni pek ziyade müte-
hassis eylemişti. Buradan sonra, bir posta vapuruna geçtik. Altın sahilini takibettik. Daha sonra Afrika sahillerini terk ederek “Kanarya”, adalarına ulaştık. Daha vapurda iken vatanımdaki jön Törklerin muvaffakiyetlerini haber alarak sevinmiştik. Filhakika, “Kanarya”, adalarında satın aldığımız bir haf-
talık “Taymis”, gazetesinde dahi meşrutiyeti öğrenmiş ve ferahlamıştık. Şu hâlde vatanımıza daha kıvançla girecektim.

Sami Bey merhum, bilhassa tevarik kabileleriyle çok meşgul olarak, onların ahlâk ve âdâtını tetkik etmiş, ve şayanı dikkat neticelere varmıştır. “Türkler,, manasına gelen “tevarik,, lerin hakikî menşeleri ne olursa olsun, bunlar halisüddem türkdürler. Esasen kendileri de bunu söylerler, ve söylerler, ve söylerler ikende büyük bir iftihar duyarlar.

Tevariklerin ifadesine göre: Kendileri Türk neslindendirler, ve hatta meşhur İspanya fatihi “Tarik bin Zeyyad,, dahi kendilerinden çalınarak esir edilmiştir. Ve binaenaleyh, o büyük kahraman da halis türkdür...

Sami bey, büyük bir azim göstererek mevsimin en sıcak zamanlarında Afrikanın o bitmez tükenmez büyük kumlu sahrasını katetmiş, her dürlü müşkülata karşı tedbirler bulmuş, şedaidi iklimiye ile çarpışmış bir Türk seyyahıdır. Kendileri Türk donanmasında bahriye zabiti idi. Sarayın zulmuna uğrayarak Fizana sürgün gönderilmişdi. Sami Beyin bu cevelanile Afrika coğrafyası çok zenginleşdi. Vakıa Avrupalılardanda büyük seyyahlar zuhur etmişdi. Fakat Sami Beyin seyahatinde bambaşka bir hususiyet vardırki, oda parasız denecek kadar bir zaruret içinde seyahatini başarabilmesidir. Çünkü kendisine ne bir şirket ve nede bir hükûmet muavenet etmemiştir. Dışından tırnağından arttırdığı bir kaç kuruşla, ancak bir kaç silah ve bir kaç deve tedarik edebilmiştir. Buda gösteriyorki ırkımızın seyahat kabiliyetide, diğer hassaları gibi çok feyizlidir, çok ibretamizdir. Pek mufassal bir seyahatnamè yazmıştır. Ruhu şadolsun.